

Kort historisk tilbageblik
Et kig i bakspejlet

Til industrisamfundets opståen;

Oldtiden

Hippokrates ca. 400 år f. Kr. beskriver, at mennesket tænker, ser, hører og erkender med hjernen, og med den er det ligeledes afsindig og sindsforvirret. Romeretten fra 450 f. Kr. giver i Romerrettens 12 tavler lovbestemmelser om gales retsstilling.

Dersom nogen bliver gale, skal hans person og formue være under hans fædrenes slægts og arvingers myndighed. Familien havde således ansvar for, at den gale ikke påførte personer og ejendom skade.

Kejser Antonius Pius giver ca. 500 år senere en lovmæssig tilføjelse.

Dersom den gale ikke kan bevogtes af sine slægtninge, må dette ske ved øvrighedens foranstaltning. (De gale blev fængselsanbragt.)

Landsbytossen

igennem de forskellige tidsaldre lige til industrialiseringens opståen ernærede folk sig ved landbrug. De primitive dyrkningsmetoder gav mulighed for og bevirkede, at stort set alle kunne og måtte yde noget, børn og ældre, normale og anormale.

I dette miljø levede og færdedes landsbytossen.

At disse landsbytosser stadig eksisterer i vore dage, blot med andre betegnelser hæftet på sig, kan ses i alle storbyer ikke blot i Danmark, men i alle storbyer verden over.

Kønsroller? Kønsdiskriminering?

Elendigheden kunne næppe være større – så mon ikke skellene var udlignet?

Dårekisten var som svinestier i Tyskland

Dårekister

I **sjællandske lov fra år 1250** påbyder Kong Erik: Det påhviler den gales slægtninge at tage vare på den gales gods, handlinger og forvarring. Slægtningene har kun denne forpligtigelse, såfremt den er lyst på tinge. Hermed fik den gale en vis retsbeskyttelse og dermed afviger denne lov fra romerretten.

Chr. D. Femtes danske lov 1683. Efter ca. 400 år udvides pligten fra at være et familiært ansvar til også at omfatte samfundets pligter. Der kommer nu en bestemmelse, der siger, at kan familien ikke tage ansvar, påhviler pligten øvrigheden.

Kirker og klostre

1286; Den katolske kirke opfører et hospital, den første egentlige behandlingsinstitution for gale; formålet var at bringe den gale i en tilstand, så også han kunne skimte det himmelske lys.

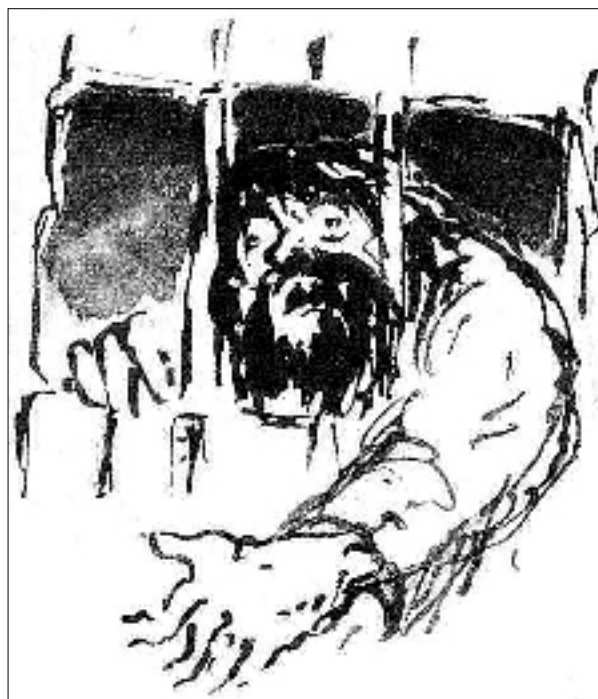
1305; dårekiste: middelalderens opbevaringsanstalter for sindssyge, ofte en særlig afdeling i fængsler; en af de ældst kendte i Europa var Helligåndshuset i Uppsala, Sverige, oprettet 1305.

1402; Bedlam Hospitalet i England behandler ubemidlede.

1454; Ribe; fra pantebreve kender vi til regninger på byggematerialer til dårekister, som hovedsageligt har bestået af mange små rum eller celler opført i træ. Helligåndshuset og Sct. Jørgens Gården i København.

Patienterne blev lænket til gulv og loft og kunne derefter fordrive tiden med enten at stå op eller ligge ned i en halmbunke indeholdende deres afføring og urin.

Dåreanstalten i Ålborg beskrives således. Den består af 8 små kamre. De 2 havde ingen vinduer, men fik et sparsomt lys fra en i døren tilgitteret åbning, som kunne lukkes med en klap. De øvrige 6 værelser var lyse og renlige. Søndag formiddag fik de gale tilladelse til at spadsere i gården. Tiden fik de gale til at gå ved at sidde i vinduerne og lade benene dingle ud mellem jernstængerne.

**Havde husdyr det bedre?
Hvor tit muede man ud?**

Odense 1819 berettes:

Dårekisten er ikke ulig den måde, jeg har set svinestier indrettet i Tyskland.

Indplankningsrum

Normalt var disse under det offentlige overvågning og ofte «installeret» på privat ejendom, i stalde eller andre afsides steder, hvor larmen fra de gale ikke forstyrrede borgerne.

I 1840 berettes følgende:

Jeg fandt en pige i et kammer, man havde indrettet i et sidehus, sengen var smudsig, lergulvet var urent af samme grund som i en stald og forvandlet til en pøl. Hun kommer ud hver 14. dag for at der kan gøres rent under hende. Et andet sted berettes om et menneske så usselt, at hun, om hun kunne sanse det allermindste, måtte misunde mangt et dyr

Danmarks første sindssygehospital indviedes **1852 i Risskov ved Århus**. Mønstret for de senere sindssygehospitaler og Åndssvageanstalter dannes.

1853; Lægen Hüberts skelner mellem opdragelige og uopdragelige klienter og opdeler åndssvage i tre kategorier:

- 1.** Idioter, opgaven er af forplejningsmæssig art.
- 2.** Halvidioter, som ved passende behandling kan gøres temmelig manerlige.
- 3.** De idiotagtige, der står mellem foregående gruppe og de almindeligt tungnemme.

Konsekvensen heraf bliver forslag om, at oprette anstalter, asylers i naturskønne omgivelser fjernt fra den almindelige befolkning.

Anstalterne blev bygget pø om pø og har været i brug op til vore dage. I diskussionerne for og imod denne isolering har igennem tiderne været brugt allehånde argumenter f. eks.:

De åndssvage har godt af den friske landluft og kan nyde den skønne natur.

I 1960. erne og 70. erne besøgte jeg disse institutioner og mit indtryk var, at klienter kun sjældent kom uden for dørene.

Altså en argumentation, der som så meget andet, var i strid med virkeligheden.

1855; En komite har indsamlet så mange midler, at man søger om at få overladt en del af Frederiksberg Slot, men indenrigsministeren finder det upassende, at en del af slottet overlades til hospital for «fjollede.»

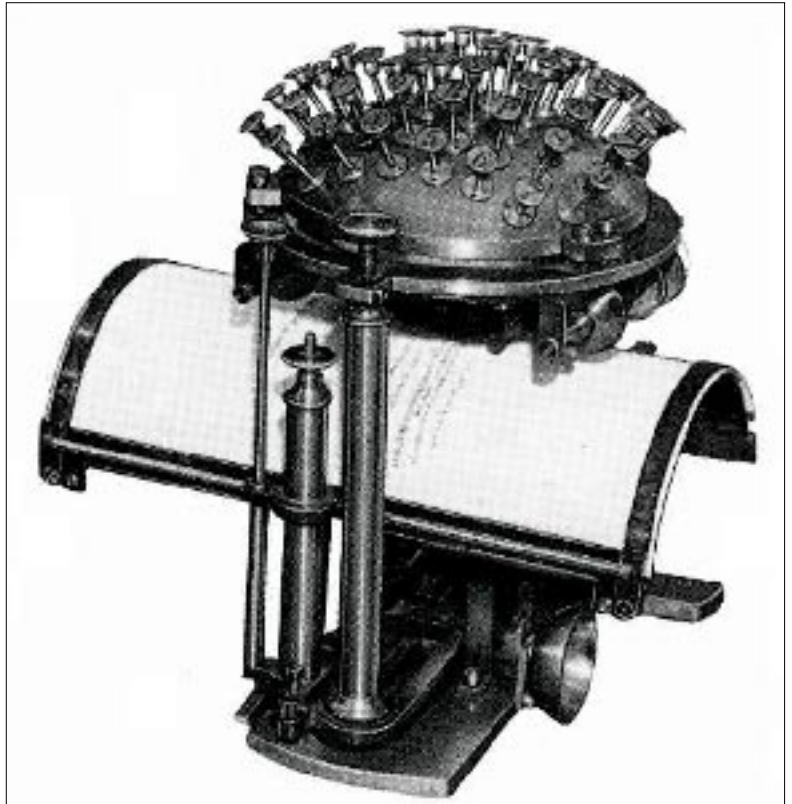
Da man får tilbudt Kamma og Knud Rahbeks ejendom Gl. Bakkehus købes den for 12.500 rigsdalere. Institutionens officielle navn blev:

Helbredelsesanstalt for idiotiske, svagsindige og epileptiske børn i København. Den danske åndssvageforsorg var nu etableret, dens eksistens blev 125 år og 46 dage.

De Kellerske Anstalter.

Johan, Keller (1830-84): dansk døvstumme- og åndssvage lærer; blev professor 1878. Fra 1856 leder af en privat døvstummeskole, grundet på sin udvikling af talemotoden; oprettede **1865** i tilknytning hertil en skole for åndssvage (selvstændig institution **1867**). Efter aftale med staten samme år overtog Den Kellerske Åndssvageanstalt visse kategorier af døvstumme, Det kgl. Døvtummeinstitut i København.

1865: Dansk døvelærer opfandt skrivekuglen, den blev sat i «produktion» og solgt.

Keller var banebrydende i det pædagogiske arbejde på sit felt. J. Keller plæderede bl.a. for:

- 1.** Statens overtagelse af institutionerne; økonomien hvilede på private indsamlinger.
- 2.** Institutionerne skulle være store, derved fik man en bedre klassifikation; hvilket jeg oversætter til en bedre sortering. Dette princip var for J. Keller en forudsætning for «undervisning».

Han skelnede mellem flg. grupper:

a. Idioter, hvor man kun kan bruge dressur.

b. Sinker og halvidioter, som kan frelses for samfundet.

Oversat: Kan blive produktive eller kan tjene til egen føde.

1855; Lægen Hüberts blev udnævnt som forstander for den første danske idiotanstalt Gl. Bakkehus på Frederiksberg. Få år tidligere (1852) havde han fået afslag på stillingen som leder af sindssygeanstalten Risskov ved Århus.

Om årsagen til, at han blev vraget, kan gisnes, men sandsynligt er, at man på stedet ønskede en pædagog som leder. Hüberts mente, at kun afsindige kunne helbredes, han var således ude af trit med stedets autoriteter, der havde et mere optimistisk syn på mulighederne. Ikke mindre end fire gange skifter Gl. Bakkehus navn inden århundredeskiftet, og disse navneskift kan udmærket udtrykke de skiftende opfattelser af og holdninger til psykiske afvigere.

1855; Helbredelsesanstalt for idiotiske, svagsindige og epileptiske børn på Gl. Bakkehus.

1860; Idiotanstalten på Gl. Bakkehus.

1890; Åndssvageanstalten på Gl. Bakkehus og Ebberødgård.

1880; Institutionen Karens Minde bygges i Sydhavnen. Beliggenheden var uden for København i landlige omgivelser.

Denne institution er blevet bygget om flere gange. Ombygningerne har kostet som flere større bøndergårde, måske endda et mindre herresæde. Forbedringerne tog ikke hensyn til rationelle arbejdsforhold for personalet, ej heller boligforhold, der bevægede sig bort fra, at en anstalt for åndssvage primært var et spørgsmål om opbevaring og fjernelse af «ubehagelige, uskønne» væsener fra normalbefolkningens åsyn.

Efter min vurdering havde en nybygget institution tjent sig ind flere gange, hvis og såfremt personalets effektivitet i form af et forbedret «serviceniveau» blev målt.

Den var som de andre mammut-institutioner en klar forbedring af forholdene, men var og blev menneskefjendsk.

Et skriftemål – et sidespring

Vi befinder os i slutningen af 1960. erne og fra centerskolens side er vi mere end opmærksomme på de rådende forhold på Karens Minde.

Udviklingen var tilsyneladende gået helt og aldeles henover hovedet på personalet. Mangt og meget var som for mere end 20 år siden, Og hvorfor så det? Institutionen lå ligesom i et vaccum, al nytænkning var hæftet på Oasen, og endelig og ikke mindst bygningerne var uegnede også til opbevaring af mennesker.

Da vi fik flere lærerkræfter indvilligede en talelærer i at starte op. Undervisningslokalet var lidt større end et toilet i en to værelses lejlighed på det mørke Nørrebro. Nødtørfigt udstyr blev klunset. Første fase var at finde frem til dem, der havde behov for undervisning.

Det havde alle – MEN

Og her sad jeg så og sorterede menneskeskæbner på vort samfunds vegne. Det var så modbydeligt, at jeg kunne have skreget. Så at sige ingen af disse voksne beboere havde modtaget noget, der bare lugtede lidt af oplæring endsige undervisning.

Af omkring 100 beboere kunne vi uddele en julegave til 22, lydende på 3 ugentlige lektioner af ca. 25 minutter. Det ville forslå som en skrædder i Helvede, men var trods alt mere end ingenting.

Denne timestfordeling blev ikke valgt af pædagogiske hensyn, men udelukkende for at tænde et håb hos så mange som muligt.

Kort tid efter havde vi to talelærere i gang, og da de med bistand fra omsorgspersonale og andre af skolens lærere startede med gymnastik og svømning fik størsteparten af beboerne en eller anden form for stimulation – undervisning. Omsorgspersonalet var i begyndelsen frygtssomme og modvillige, men da de opdagede, at vi aldrig gik over stregen, at vi aldrig påbegyndte aktiviteter, uden at de var spurgt og havde gjort deres indflydelse gældende, gik det forholdsvis hurtigt og langt over vore forventninger.

Da vi senere startede vore kurser forsøgte vi med omsorgspersonalet på Karens Minde at udligne efterslæbet. *Skriftemål slut.*

1890. erne; statsmidler bevilliges og de store institutioner bygges. Institutionerne var stadig selvejende.

1898; J. Kellers søn, lægen Chr. Keller viderefører faderens tanker og får bygget institutionen Brejninge ved Vejle. Denne var i 1949 belagt med 1700 patienter i 43 forskellige afdelinger.

Den første statsstøtte bliver givet i 1880. erne og i socialloven af 1891 skete en afgørende ændring.

Nu skelnede man mellem værdigt trængende og uværdigt trængende. Forsorgen af åndssvage flyttes fra fattigvæsenet.

Dette har som konsekvens, at familier, der tidligere har modtaget hjælp til åndssvage familiemedlemmer genvinder deres hidtil mistede borgerlige rettigheder.

Den victorianske periode

Som bekendt havde den engelske dronning Victoria, trods en omfangsrig børneflokk, meninger om køns- og seksuallivets normer, glæder og pligter. Meninger, der må have fristet til at spørge:

«Er det helligånden, du har haft besøg af Victoria»?

Eller stønnede du? *«Leve England, når du udførte de tunge pligter og lod dig besvangre?»*

Som i andre af livets forhold blev hun bistået af eksperter. I Danmark resulterede det i en opfattelse af prostituerede og sædelighedsforbrydere, der resulterede i opførelse af anstalter på de to øer, Livø (1911) og Sprogø (1923) for henholdsvis mænd og kvinder.

Disse anstalter var afløsningen af Kvindefængslet på Christianshavn. Dette fungerede som gældsfængsel og indkvarteringssted for løsagtige damer fra Bremerholms horehuse. For at drive lovformelig, men ikke skattepligtig prostitution krævedes et pas.

Dette blev udstedt af en politilæge og var en tilsyneladende garanti for, at damen ikke smittede.

Billedet er et maleri affotograferet på Københavns Politimuseum. Det forestiller prostituerede, som er til eftersyn (kontrol) hos politilægen.

Var damen smittefri udstedtes et pas, der lovliggjorde hendes forretning og dermed skulle give kunderne en form for garanti mod smitte.

En anerkendt dansk psykolog har skrevet et mindre værk, hvor han gør rede for, at luddere er ringere begavet end ærbare damer. Med mit kendskab til det københavnske natteliv som taxachauffør i min studietid, kan jeg kun udtale, at manden helt og aldeles er på afveje. De kvinder, han anvender i sin undersøgelse er dem, man i almindelig daglig tale benævner som fem kroners gadeluddere. Oplysningerne havde psykologen fra kriminalpolitiet. Nu er virkeligheden i denne verden, at politifolk i det store og hele kun happer de dummeste. De smarte, de velbegavede går fri. Havde psykologen frekventeret lumre restauranter og natklubber, ville han som flertallet af hyrevognskuskene have fået en fornemmelse af omfang og prisniveau. En dyr ludder hænger ikke på gaden i en vinternats kulde og mørke.

1902; en ny lov var fælles for alle anstalter og administreret af undervisningsministeriet indtil 1924; hvorefter administrationen overgik til socialministeriet.

Begrebet selvejende betød ikke, at anstalterne kunne skalte og valte efter for godt befindende, staten havde fod på administrationen. Ministeriet skulle godkende årsregnskab, fast ejendom kunne ikke handles uden godkendelse, men anstalterne kunne dog selv antage personale.

1933; socialreformen (lov om offentlig forsorg) fastslår, at staten har det fulde ansvar for undervisning af åndssvage; (i det omfang undervisning fandt sted). Åndssvages undervisning skal fortsat henhøre under socialministeriet.

Åndssvageforsorgen sidestilles med og bliver en del af særfor sorgen. Loven indeholder retningslinjer for kastration og sterilisation, som jeg vil betegne som inspireret af og er en fordansket udgave af vor sydlige nabos racehygiejne.

Socialistisk Folkeparti har maj 2003 fremsat lovforslag
om erstatning til 6.000 tvangssteriliserede.

1933; lov, der indeholdt to former for åndssvageforsorg:

a: anstaltspleje

b: familiepleje.

Inddragelse under åndssvageforsorg forudsatte anmeldelse til det sociale udvalg, som tog stilling til familiens økonomiske formåen og fik retslige konsekvenser af forskellig art.

Eksempler:

Børneværnet kunne fjerne barnet, havde en udskrivelse af åndssvageforsorg ikke fundet sted inden det fyldte 18. år skulle tilladelse til at blive udskrevet forefindes. En tilbageholdelse kunne finde sted, kriterierne kunne være risikoen for at den åndssvage ville sætte børn i verden, i så fald krævedes sterilisation, og endelig skulle særlig tilladelse foreligge, såfremt man ønskede at indgå ægteskab, denne bestemmelse gjaldt også for epileptikere.

Denne regel var også gældende i 1981, om den er ophævet senere, ved jeg ikke for nærværende. Denne tilbageholdelsesret blev ifølge flere kritikere brugt som et tvangsmiddel til sterilisering.

Vil du ud af forsorgen, må du lade dig sterilisere, skriv under her.

P – pillen har løst problemet.

To eksempler på familiepleje – den tids normaliserende integration

En jagttur og en åndssvag landmand

En isnende kold vinterdag er vi på jagt på en større landejendom. Nysgerrigt slår jeg et smut indenfor i staldene og ser en lurvet, duknakket fyr på 35- 40 år, i elendige, beskidte klæder muge møg ud.

Længere fremme hænger nogle brædestumper på nogle hængsler. Det var døren ind til hans værelse; her er en seng med laset, stinkende sengetøj, lidt kogemuligheder og mad stablet op i nogle ølkasser.

Ydervæggen glinser i det sparsomme lys, det er is fra den megen kondensvand fra dyrene.

Toilettet delte han med køerne, badet og vaskemulighederne var en vandhane og aftensmaden blev bragt af konen, så var man fri for at se ham ved bordet. Den rundryggede havde været ansat med kost og logi på denne gård siden sit 15. år. Uden at gøre de store anstalter fik jeg hans navn og adresse og undersøgte sagen; også hvor ofte og hvornår tilsynsværgen, havde været på gården.

Denne havde sagt ja til et job, modtaget løn, men havde desværre glemt i farten at varetage den handicappedes interesser.

Tilsynsværgen undskyldte mange gange og lovede bod og bedring, men han røg ud af butikken. Uden at vide noget om det, tror jeg, at her er tale om et enkeltstående tilfælde, men dog næppe det eneste.

Den rundryggede, integrerede og normaliserede så jeg sidst i Frederiksværk, hvor kommunen beskæftigede ham på byens gartnerhold med en overenskomstmæssig løn.

1969; Erik – normalisering

Eriks søster ringer og beder mig hjælpe. Hun og ægtemand havde igennem flere år haft broderen boende, men nu da han var blevet arbejdsløs, stod han uden arbejdsløshedsunderstøttelse, hvilket var en meget hård belastning af familiens økonomi.

I øvrigt kunne hun ikke forstå, at man nægtede Erik understøttelse, al den stund han punktligt havde betalt både kontingent og bidrag til arbejdsløsheds-kassen i alle de år, han havde været i arbejde.

Ved gennemgang af Eriks journal fremgik:

Faderen havde været fortrukket og mishandlet både kone og børn. I en brandert tæver han løs på konen og en storebror til Erik lægger sig imellem, men bliver slået ned. Derefter får Erik en flyvetyr igennem salonerne. Resultat?

Svær høreskade og taleforstyrrelser. Skilsmisse – enlig mor med stor børneflokk. Erik optages i Åndssvageforsorgen. Senere tager storebroderen Erik til sig og sørger for, at han er i arbejde. Da broderen dør, tager søsteren over, og Erik arbejder på en glasfabrik i flere år.

Han bliver fyret og melder sig arbejdsløs, men bliver afvist med den begrundelse, at han ikke er berettiget til understøttelse, han er jo åndssvag. Jeg får fat i Eriks socialrådgiver og vi aftaler et møde med hans fagforening, og beder om, at funktionæren, der har udtalt sig, er til stede.

Vi bad om en forklaring og bad om dokumentation for hvilke love og regler, de havde henholdt sig til. Da de ikke kunne dokumentere noget som helst, bad vi dem vælge mellem pest og kolera.

Pest var, at fagforeningen udbetalte Erik alle tilgodehavender fra første færd og fortsatte med at yde understøttelse indtil, han enten var i arbejde (det var deres opgave at anvise ham et passende job), eller til vi fra forsorgens side havde fundet en ordning, Erik kunne være tjent med. **Kolera** var, at vi anmeldte dem for overtrædelse af lovgivningen. Socialrådgiveren havde udført et seriøst forarbejde og læste et væld af paragraffer op, som hun vurderede, de havde overtrådt. Erik fik sine penge, til han blev udskrevet af forsorgen og blev udstyret med invalidepension.

Man undskyldte mange gange, men det kan vel kun bruges, hvis de er ophørt med at diskriminere medborgere.

Diskrimination kan man forarges over, men at skulle betale for at blive diskrimineret er vel ud over almene grænseværdier.

Her bringes nogle overskrifter og korte uddrag, for at du kan fornemme, hvad der rørte sig i befolkningen i slutningen af 1950. erne.

Kort tilbageblik

FBB – juli 1946 nr. 7 si 49: Afskrift

Bidrag til belysning af forholdene på Ebberødgård Under overlæge Schwalbe Hansens ledelse

Vi har modtaget:

Evald Bernhardt Andersen, f. 18/6 24, gik alle skolens klasser igennem – var den næstbedste i klassen (Næstved Kommuneskole), kom i plads efter konfirmationen hos C.P. Hansen, Havreholm Ørbjerggård, fik 375 kr. for det første halve år. Forældrene skaffede ham derefter en plads hos gårdejer Hans Røjtum, Karleby pr. Næstved, hvor han fik 675 kr. for et halvt år, sagde selv op – blev bagerikarl hos L.C. Olsen, Vordingborgvej i Næstved, fik 35 kr. pr. uge, fik så en skønne dag besked om at komme til Ebberødgård; vidste ikke grunden.

Har aldrig stjålet. Han stod engang og så på et slagsmål og måtte møde i retten. At dette har med anbringelse er muligt. Blev fra E.G. sendt i familiepleje hos gårdejer Carl Jensen, Langtoftegård, Fjenneslev; fik 5 kr. om ugen i familieplejpenge. Gårdejeren slog ham med en pisk, fordi han så gårdejeren mishandle en hest og bebrejdede ham det. Derefter slog gårdejeren karlen med en pisk, så denne havde store blå striber. Moderen så striberne, da han viste hende mishandlingen, ligeledes så onklen, fodermester Georg Jensen, Skraverup pr. Næstved dem. Manden, der mishandlede ham klagede til overlægen på Andersvænge. Overlægen på Andersvænge sendte ham til E.G. På denne mishandlingsaffære kom han til E.G. Hans mor (Fru Jensigne Andersen bor Nygade 19, Næstved.

Evald Andersen forklarer, at en dreng på 15 år fik en bræksprøjte – Andersen bar ham ud bevidstløs.

En kammerat Niels Pedersen, havde set ham få sprøjten. Evald kørte drengen, som døde til kapellet. Han døde på afd. M., det var læge Henriksen, der gav ham sprøjten.....

Evald Bernhardt Andersen har hos undertegnede været anbragt af familieplejen fra 1/3 44 til 1/11 45. Det arbejde, han i den tid har været sat til, har han altid udført med orden og akkuratesse, for hvilket jeg kan give ham min bedste anbefaling.

Signeret

H. Henriksen

Astrid Larsen, Ulriksdal.

Hvorfor opholder 20.000 Børn sig udenfor deres naturlige Hjem?

Har De tænkt over, at der her i København fjernes ca. 1000 Børn om Aaret og anbringes under Børneforsorg og paa Aandssvageanstalter

Vor Tid er blevet kaldt »Barnets Aarhundrede«

FBB – april 1946 nr. 4 si 25 – Er det Forsorg?

Af Harald Herdal

Overlæge Schwalbe Hansen, som er den ansvarlige (men hvem er embedsmændene på Ebberødgård for resten ansvarlige overfor? – højst en anden embedsmand!) vil rimeligvis til følgende brev ryste på hovedet og kalde det «overdrevet», hvis ikke han kan finde på et bedre udtryk for sit ubehag ved den slags.

Brevet er fra en, der har været på Ebberødgård – ikke som patient. Jeg skynder mig at nævne dette, da det berøver overlægen lejligheden til at tale om patienternes utilregnelighed. Det er måske en af dem, der i tillid til overlægens kønne ord om at komme til ham, hvis der var noget at klage over (men endnu uvidende om, at hvis de fulgte hans opfordring, fik svaret: «*Er De ikke tilfreds, kan De gå*»,

.. I brevet hedder det: Her på Ebberødgård foregår meget som, kunne trænge til at komme frem i rampelyset, De skulle se det svineri på børneafdelingen, viskestykker og håndklæder bliver brugt til bleer, og bagefter kan vi andre tørre porcelæn af i det, hvis man altså har mod til det.Bare De kunne komme ud på afd. C og få lov til at trække tæpperne af ungerne, når de ligger svøbte ind i viskestykker og har tisset og lavet hele sengen fuld.

De skulle se et syn, De ville bevise, hvad her foregår kan dårligt beskrives. ...tillid indgyder heller ikke en lille episode, som overlægen sikkert husker endnu:

En besøgende, der venligt fik lov til at se sig om på Ebberødgård, - tillod sig at smage på maden – da plejemor kom styrrende, opbragt, som var der sket en større ulykke. Den besøgende indvendte:

«Jamen, overlægen sagde jo selv, at jeg måtte se mig om...»

Overlægen svarede. *«Ja, men sammen med mig!»*

Officielle forevisninger er nu aldrig af det gode. Det skal være sket, at selv nazistiske koncentrationslejre – foreviste med tilbørlig officiel ledsagelse tog sig ganske – eller næsten uskyldige ud. Citat slut

1943; (vi er i besættelsestiden, to måneder før regeringen går af.) Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 26. juni udtalte kort, at for børn, der er erkendt åndssvage har folkeskolens hjælpeklasser ingen plads.

Hermed er slået en pæl igennem begrebet åndssvag som offentligt, administrativt begreb, hjælpeklassernes kundekreds er børn med IK over 70, altså en skole for sinker uden andre handicap end det, at de er tunge at danse med.

Typiske avisoverskrifter i slutningen af 1950. erne

21. august 1956

Rystende forhold på Lillemosegård

.....Hver aften, når 58 hjælpeløse evnesvage sendes i seng i en fælles sovesal, bæres to såkaldte tør-toiletter ind på stuen til fælles afbenyttelse i nattens løb. Det toilet, der fungerer ved hjælp af indlagt vand er nemlig ikke opfundet endnu. I hvert fald ikke på dette sted. Det hedder «Lillemosegård» og beskrivelsen ovenfor stammer ikke fra en middelalder-roman, men fra dansk social nutid.og er som alle andre danske institutioner af denne art så overbelagt, at forholdene er skandaløse. Flere steder er der en overbelægning på op imod 60 %.....på den sønderjyske «Løgumgård» har man anbragt 68% flere patienter end normeringen byder.

Men plejerne gør et godt stykke arbejde, som imponerer enhver sagkyndig.

.....De har konstateret, at der i øjeblikket er en overbelægning på ca. 1500 pladser, eller gennemsnitlig 23 %

....Der står 650 børn på venteliste, deriblandt mange børn, som lever under fortvivlede forhold.

Der mangler 2000 pladser på de danske åndssvageanstalter, som er overbelagt med 1500 mennesker

Syge mennesker under utrolige forhold – Åndssvageforsorgen må udvides – Østifterne har nu tre beskyttede værksteder Lange ventelister Avisoverskrifter slut.

Samfundssvigt

Psykotiske børn var der stort set ingen hjælpeforanstaltninger til, disse børn havde modsat de åndssvage ikke en forældreorganisation bag sig, som forbitret kæmpede med næb og klør for almene menneskelige rettigheder.

Danske læger er pr. tradition meget forsigtige og tilbageholdende, mildt sagt, har de en indbygget modvilje mod at diagnosticere børn som psykotiske før de er 100 % sikre på diagnosens rigtighed.

Dette er helt fint, det var og er rigtigt disponeret af dem, fordi en forkert stillet diagnose kunne have skrækkelige negative virkninger, læsning af bogen **en fridag med fru Larsen** bekræfter og understreger, at mødet med vort sociale systems hjælpende ånder kunne forværre mange børns situation katastrofalt.

Den tidlige afsagte «dom» for fru Larsens barn fulgte det gennem resten af tilværelsen og slutter med barnets selvmord. Når jeg selv skulle undervise en ny elev, indsamlede jeg oplysninger ved at være sammen med eleven og snakke med de personer, der til daglig havde med eleven at gøre. På side 233 kan du se, hvorledes skolen overlod en nyvurdering til de pædagoger, der skulle arbejde med klienten.

Flere af de unge mænd kunne i puberteten volde problemer, der var ved at tage pusten fra os, men kunne vi holde ud, viste det sig ofte, at når lømmelalderen var overstået, lagde stormen sig – psykosens virkninger aftog. Henning er et godt eksempel. Disse psykotiske børn var dermed overladt til tilfældighedernes frie spil, hvis de ikke kunne være hjemme, var der kun en mulighed tilbage.

Åndssvageforsorgen, som derved blev noget af en affaldsspand.

Hvid slavehandel eller ressourcemanglen

gav ofte helt absurde anbringelser:

Illustrerende eksempler.

En borger 14 år og 11 måneder gammel pådrager sig en hjernelæsion og fungerer som åndssvag, han anbringes i Åndssvageforsorgen.

En anden borger 15 år og en dag gammel pådrager sig lignende læsion og fungerer som dybt åndssvag, han anbringes på et Statshospital.

En læge fra et Statshospital ringede og bad mig mindeligt om at tage en af hendes patienter ind – evt. i bytte med en af fore fejlanbragte. Vore tilbud passede som hånd i handske til hendes patients behov, vi byttede.

Efterslæb

Den eneste statiske opgørelse, der forelå, var Holger Rasmussens. Denne opgjorde antallet af debile børn til 4.400. Forsorgen rådede i **1958** over totalt 1800 skolepladser.

Det betød, at 2600 debile børn endnu ikke trods loven fik undervisning, og at et ukendt antal børn med sværere handicap end ikke statistisk var registreret.

Efter at Danmark havde stemt for Menneskerettighedskonventionen i FN: krævede forældreorganisationen Landsforeningen Evnesvages Vel af regering og Folketing, at menneskeværdige kår oprettedes også for evnesvage i overensstemmelse med den konvention, Danmark havde stemt for og dermed forpligtiget sig til at overholde.

Resultatet blev **Loven af 1959**.

Dette argument forsøgte jeg at få forældreorganisationen i Bangladesh til at bruge, men de grinede af mig og hviskede, tror du menneskerettigheder eksisterer i et korrump militærdiktatur?

Så naiv var jeg trods alt ikke, men det var da et forsøg værd.